

BEL FONT

MIRADES CABDALS

PREGÓ PER A LA FESTA
DE L'ESTENDARD

Ajuntament **de Palma**

2021

Primera edició desembre 2021

© Text: Bel Font

Portada: Festa de l'Estendard 2021

Imatge portada: Xilografia (finals S.XVIII) procedent de l'antiga

Impremta Guasp, inclosa en el *Pardalam*, estampat i editat pel Taller 6a,
amb motiu de la seva fundació dia 29 de desembre de 1982.

Impressió i maquetació: Gràfiques Rubines, Binissalem

© de la present edició

Ajuntament de Palma

Plaça de Cort, 1

07001 Palma

Dipòsit Legal: PM 00942-2021

Palma, 31 de desembre de 2021

Autoritats, Mallorca, ciutat, família i amistats. Abans de res, permeteu-me agrair a l'Ajuntament de Palma que m'hagi convidat a filar i compartir amb tots vosaltres el Pregó de la Festa de l'Estendard 2021. És un gran honor, que vull pensar que m'ha estat concedit per la meua humil trajectòria en el món de la cultura, però desitj que hagi estat sobretot per la feina que em queda per fer.

Tal dia com avui, fa exactament 3 anys, em trobava en aquesta mateixa sala. En aquella ocasió vaig tenir la fortuna de rebre, en nom de la gran família 6a, la Medalla d'Or de la Ciutat, concedida en reconeixement als més de 35 anys d'història de la institució cultural que represent; un moment aleshores clau per a un 6a que avui es troba a les portes del seu 40è aniversari. Aquell emotiu moment és custodiat amb gran estima, com ho serà aquest 31 de desembre, que un any més ens reuneix entorn de la celebració de la Festa de l'Estendard.

L'any passat, l'escriptor i aleshores pregoner, el Sr. Sebastià Alzamora, s'encomanà a quatre figures indispensables de la nostra cultura. Per si de cas i perquè no m'abandoni a la mala sort la paraula, he decidit també encomanar-me. Malgrat que he començat a esbossar una llista de possibles, he arribat a la conclusió que seria del tot injusta. Per això decidesc, assumint-ne el risc, encomanar-me a un pensament: la importància de saber mirar.

Certament, mirar s'ha convertit en un gest imprescindible en la vida, gràcies a la meua professió, i molt necessari en el dia

a dia, i en qualsevol situació. Mirar és un gest del tot natural i espontani, i s'oblida sovint que és cabdal. En temps en què la immediatesa, malauradament, regeix les nostres vides, es fa més necessària que mai la mirada reposada i valenta, per a no mirar cap a un altre costat.

Mirar ens pot dur a la reflexió, a la consciència, a l'enteniment, a la solidaritat, al bon camí, a la gratitud, al record i a un horitzó de futur, entre d'altres tantes coses. Personalment, el que em queda gràcies a les mirades em permet viure i revivre emocions, siguin grates o ingrates.

Amb el temps he entès que la mirada és susceptible de ser educada. Ha de ser educada. Un procés al qual m'aferr cada dia.

Cada any, quan arriba aquesta festa, no puc defugir una mirada nostàlgica. Avui és una cita assenyalada en el calendari de Mallorca, i molt especialment en el de la nostra ciutat. He tingut la gran sort de viure la Festa des de la infantesa, gràcies a mon pare, en Miquel, discret i valuós home de cultura, que cada any complia amb la cita. De bon dematí em donava el sus: "Avui hem d'anar a veure l'home dels nassos".

Imagín que molts dels presents se sentiran identificats amb la confusió que em generava aquella expressió, que en arribar a la plaça de Cort fugia de qualsevol enteniment. Bé que posava i reposava la meva innocent mirada en el retrat del rei En Jaume, i no aconseguia trobar més d'un nas en aquella solemne imatge que, si més no, imposava.

Record la plaça de Cort engalanada de vellut i brodats dau-

rats. Aquella pompositat era fascinant. Avui, entenc la importància d'una litúrgia que vessa solemnitat, d'una Festa que s'ha conservat intacta, i que és patrimoni històric i cultural de Mallorca. I que és ben nostra.

Si mon pare no podia complir amb la cita, encomanava el compromís a la tia Miquela, sa germana, que vivia en el carrer de Miramar, antic carrer dels Forats, probablement el carrer amb més tiro del centre històric (si no ho heu provat mai, val la pena fer-ho quan les altes temperatures ofeguen i el capet necessita evadir-se alguns instants en l'horitzó blau de la Mediterrània; un de tants plaers que ens ofereix la nostra ciutat).

Tornant a la Festa sota la mirada de la infantesa, record molt especialment una ocasió en què la tia Miquela feu coincidir l'Estendard amb una altra cita, important segons es miri: fer-se les piules, per a la Nit de Cap d'Any. La cita era en una perruqueria que es trobava en el primer pis d'un dels edificis que vetlen, dia i nit, la façana d'aquesta il·lustre casa que avui ens acull. Aquella posició privilegiada feu que la Festa prengués una altra dimensió. L'experiència m'enlluernà.

Nosaltres, per a venir a la Festa, "baixàvem a Palma", vivint a Palma. Encara avui, mirant en la distància, me'n faig creus de tan surrealista expressió. Amb els anys he entès que són molts els gentilicis dels palmesans. Avui, que em sent ciutadana adoptiva del centre històric, podria arribar a entendre aquella expressió, traçant el foramurada.

Mon pare i la tia Miquela són les dues persones que em

varen fer estimar aquesta ciutat, que em varen descobrir viure i sentir cada racó d'aquest centre històric, únic. Sí, únic. Em sentia sortada si podia acompanyar mon pare els dissabtes dematí a trescar pel Baratillo, a berenar en el bar Tony, a comprar bessons en el desaparegut Can Bordoy; o cafè, molt al moment, de Can Llofriú. Em podia passar una bona estona mirant aquella nina exòtica amb insinuants moviments, que convivia amb el renou infernal de la màquina de moldre cafè. Aquella oloreta era del tot invasiva per als meus sentits.

Si havíem de brufar alguna fita assenyalada les opcions eren les que eren: cremadillos de Can Miquel de sa Pelleteria; ensaïmada d'albercocs del Forn d'en Seguí, del carrer de Sant Alonso; quartos embetumats de Can Frasset o palos de crema de Can Cladera. Aquests dolços s'anaven alternant amb el que pertocava segons l'època de l'any. Record especialment els panellets per a brufar Tots Sants de Cas Net. A l'estiu el gelat havia de ser de Can Joan de s'Aigo, o bé amb un toc un tant exòtic i alhora tan nostre, el gelat de figues de moro de Can Miquel, sempre acompanyats amb madritxos del Forn Cremat. Aquelles curolles sibarites de mon pare, sense adonar-me'n, m'anaven esbossant una ciutat de gran riquesa, viva gràcies a un teixit d'autèntica proximitat. Els divendres horabaixa, rarament es deixava acompanyar. Era el seu moment en la tertúlia sagrada de cabòries intel·lectuals.

La tia Miquela era d'un altre tarannà, però seguia esquemes molt semblants, i més vivint aquí al costat. Record algun berenar en el Moca, comprar el fiambre de Nadal acompanyat d'ou filat a La Favorita; també era assídua de l'antic

Colmado Colom. Ella fou l'ànima i les mans dels millors torrons, panellets, crespells i rubiols que he menjat mai. Ser sibarita es fonia amb ser tradicional, i es veu que era genètic.

L'aturada en el quiosc de Cort era el millor moment dels recorreguts amb ella; hi comprava el diari, juntament amb un imprescindible per a acabar de passar l'estona, la revista Garbo, i per a mi sempre hi havia premi, bé una llepolia o bé un àlbum de cromos que mai acabava, i mira que me'n comprava de sobres. Ferma creient d'un sol déu, amb ella vaig accedir per primera vegada a les diferents esglésies, joies arquitectòniques, càpsules del temps, que vetlen cada cantó del cor de la nostra ciutat. I que li agradava asseure's en el banc des vagos o banc des si no fos a veure passar la gent. La seva generositat humana era immensa i semblava destinada a fer contents els altres. Ho aconseguí, i molt.

Aquells recorreguts sovint acabaven amb mi, vençuda pel cansament i l'avorriment, perquè al cap i a la fi era voltar, voltar i voltar, per a fer coses de grans. Però, mirant en la distància, entenc que aquells dies em deixaren un pòsit important: em mostraren com viure, reviure i conviure, gràcies a un enfilall de records, amb vivències entranyables i mirades, moltes mirades plenes de curiositat; innocència i fascinació, que m'iniciaren en un amor profund per la nostra ciutat, amb una especial atenció per a Canamunt.

I és en aquest barri, amfitrió d'aquesta celebració, on es troba la meua segona casa. Camí de l'adolescència, un capvespre, acompanyant mon pare, vàrem anar a parar a l'interior del número 8 del carrer de la Puresa. No record què hi anàrem a fer. Gràcies a la mirada atenta vaig registrar tot

el que m'envoltava i en record perfectament l'experiència, banyada amb una olor amb caràcter. Avui la identifico a olor a estampació, a cultura, i m'encanta. Ens rebé un senyor barbut, amb ulleres i bata blanca sollada de colors. Era en Pep Sitjar, impressor, company de gremi de mon pare i un dels fundadors del Taller 6a. A l'hora de partir, aquell home em feu un present. Era una làmina amb estampetes d'ocellets encapçalades per la paraula Pardalam. Avui sé que se'm va regalar l'estampa de xilografies de la Impremta Guasp, present que es lliurà durant la inauguració del Taller 6a, responsable de l'edició i estampació, el desembre de l'any 1982. Encara avui conservo aquell present que, si en el moment fou especial, avui és del tot significatiu, ja que fou el meu primer contacte amb el 6a.

Una altra dada que marca la meua mirada vers el món és el fet que des de ben petita mon pare em duia a visitar exposicions. La seva relació amb l'art, imagino que li venia per la sensibilitat pròpia d'un home amb provades inquietuds i per ser l'impressor de molts dels catàlegs d'exposicions, ofertes d'una Palma, la dels 80 i 90, en efervescència cultural, gràcies a un context que no tan sols ho afavoria, sinó que també acompanyava.

No és difícil, doncs, imaginar-me fullejant catàlegs d'art, mirant les "estampetes", o bé plantada al davant d'un quadre demanant a mon pare què era el que estàvem mirant. Sovint la seva resposta era del tot abstracta per a l'entendiment d'un infant i avui la prenc com una valuosa lliçó: "Tu mira", em deia.

Avui, aquell aprendre a mirar en silenci s'ha convertit en una

oda a la meva professió, al meu mode d'entendre la vida.

En l'adolescència primerenca vaig ser conscient que algunes de les exposicions que més m'impactaren eren d'una tal Maria Carbonero, pintora, i d'un tal Ramon Canet, pintor, ambdós també impulsors i fundadors del Taller 6a, figures imprescindibles en l'art contemporani que ens ha donat aquesta terra. L'emoció al davant d'aquelles pintures era desbordant i les sensacions, inexplicables. Els admirava, llavors des dels peus d'una mena de torre d'ivori, que certament tan sols havia construït en els meus pensaments. Avui aquella admiració profunda, malgrat que es manté intacta, s'ha vist superada per l'afecte vers dues persones amb les quals tinc l'honor de compartir passió per l'art, amor per la cultura i una bella amistat.

Com no podia ser d'una altra manera, quan arribà el moment d'emprendre l'etapa universitària, vaig decidir estudiar Història de l'Art, potser amb la intenció i l'objectiu d'entendre. Per circumstàncies que no venen al cas, no vaig poder acabar la carrera, però per a mi allò no fou un fracàs. Entenc que fou una sort del destí per a poder aprendre en la millor escola.

Certament, la incapacitat d'un professor a l'hora d'aprofundir en les tècniques d'estampació tradicionals em va trasbalsar de valent. Aquelles tècniques, juntament amb altres, eren per a mi cabdals en la nostra història, en la difusió del coneixement, en l'expressió artística. Record compartir aquella frustració amb mon pare i, com era habitual en ell, poc li bastà per a bestreure de la seva ingent biblioteca la bibliografia oportuna sobre el tema.

No essent suficient, l'endemà em dugué una petita pedra litogràfica, amb una il·lustració floral antiga (encara avui la conserv). Com sempre parc en paraules, em digué: “Demà a les 5 t’esperen en el Taller 6a; ves-hi amb la pedra”. Aquest va ser el meu segon contacte amb el que avui s’ha convertit en el meu camí.

Mon pare clarament em va voler fer veure que, per molta bibliografia, en aquell cas concret, si no palpava, la teoria no hi seria suficient. Tot un repte per a mi, intentar treure estampes d’aquella pedra litogràfica, adormissada pel pas del temps. I si feia malbé aquella joia? No fou així. Succeí màgia. Allò em va captivar. S’inicià un enamorament de per vida. Vaig seguir anant pel Taller a posar-me de tinta fins als colzes apropant-me en la pràctica a les tècniques d’estampació tradicionals.

Des de fa 21 anys, les meves setmanes transcorren entrant per aquell portal del número 8 del carrer de la Puresa, l’actual 6a Galeria d’art, i travessant constantment el carrer, per a sentir-me prop de la tècnica, en els obradors del Taller 6a. Amb la mirada posada en el procés creatiu i tècnic, en les pedres litogràfiques i les altres matrius. Tornar a sentir aquella olor amb caràcter, essent testimoni cada dia de com es torna a fer màgia. Cultura. I cada dia, en tornar a ca nostra, als peus de la serra de Tramuntana, descans amb cert alleugeriment, perquè sé que, un dia més, hem complert amb el nostre compromís amb la societat i la cultura.

Com bé he esmentat, gràcies a formar part del 6a, puc definir-me com una orgullosa ciutadana adoptiva de la Palma

antiga que m'ensenyaren a viure i estimar en la infantesa, i de la qual he après a gaudir cada dia. Esdevé una petita ciutat dins una altra, cada cop més gran; ciutat que, alhora, es troba dins una petita, però immensa, illa mediterrània. Compartim, imagin, la mateixa mirada d'orgull.

Afortunats som els que hem tingut l'oportunitat de conèixer diferents palmes, gràcies en gran part a l'educació, i també perquè hem sabut mirar. Afortunats som els que si no hem pogut conèixer hem sabut demanar.

Palma ha canviat. Nosaltres hem canviat. Els canvis imposen i a sobre mai plou a gust de tothom. Sovint ens deixam vèncer pel pensament que els canvis no són bons, però poden esdevenir grans oportunitats.

Quedem-nos amb l'essència, amb la certesa que ni el pas del temps ha pogut despullar la Palma antiga de l'encant que la fa única. El cor de Palma batega, en gran part perquè és memòria viva d'una història plena i plenera.

Tenim la fortuna de viure en una ciutat, en una illa, de què brollen història, art i cultura. Tan sols hem de mirar. I mirar no és fer un cop d'ull. Mirar és mirar.

Puc bravejar que m'educaren en el saber mirar i m'inculcaren el sentiment per la cultura. I vull pensar que aquell experiment no sortí del tot malament.

Hi ha una agosarada afirmació que diu que l'educació i la cultura esdevenen base de la societat. És agosarada? Jo m'atreviria a dir que és una veritat com un temple.

Permeteu-me una mirada de certa preocupació, un tant crítica, malgrat que sempre constructiva.

Vull que Mallorca sigui terra d'acollida, però també vull que sigui terra acollidora. I, posats a demanar, vull que sigui sostenible. Som conscient que aconseguir l'equilibri és molt difícil, però no impossible. I crec fermament que encara hi som a temps.

M'atrevesc a dir que l'educació és essencial en la recerca d'aquest equilibri. L'educació ens pot ajudar clarament a viure i conviure amb respecte i en comunitat, a caminar cap a una illa més sostenible, amb una població més conscientada que mai, entre d'altres moltes coses.

Massa sovint parlem del turisme i la immigració com si fossin en Banyeta Verda i na Maria Enganxa. Però això no és una rondalla i generalitzar mai ha estat una apreciació justa.

L'excés, els excessos, compliquen massa el camí cap a la sostenibilitat i la bona convivència. Però hem de començar a deixar de mirar tan sols el gep del turisme i de la immigració, i mirar-nos el nostre gep. Exigim educació i respecte a una part dels que venen de fora, quan hem de ser els primers a conviure estimant la nostra illa, la nostra ciutat, i tenint-ne cura, amb respecte i educació. No tota la brutícia dels nostres carrers, de la nostra serra de Tramuntana, de les nostres platges, ha vingut via cel o via mar. Em podeu ben creure.

Si d'una cosa no ens hem de cansar mai és d'educar. I no confiem únicament l'educació a les escoles. És una labor

que ens pertoca a tots. Eduquem a mantenir neta la nostra ciutat, en el respecte cap als altres, a afavorir la convivència, en el camí cap a una ciutat més sostenible.

El reciclatge és importantíssim, però reciclar-nos també ho és.

La sostenibilitat ja fa temps que deixà de ser cabòria de pocs per a ser la necessitat i l'obligació moral de tots. Palma, Mallorca, ha de caminar cap a un model més sostenible. Tots hi hem de posar de la nostra part. Els canvis fan molta por, és ben cert. El no per sistema sol acompanyar-se d'una mirada a la guixa, que pot enderrocar grans oportunitats. I ara pens que tenim al davant una d'aquestes oportunitats.

Recentment hem provat i comprovat que l'educació ha estat una part molt important, cabdal, diria jo, per tal d'enfrontar-nos a una situació que ningú es podia esperar. Eduquem per a superar obstacles i obrir nous camins.

Quant a la importància que té la cultura com a base de la nostra societat, què voleu que us digui; és imprescindible.

Vivim en una era en què tot ha de tenir una etiqueta, sense estar disposats, sovint, a practicar el que hi diu quan ens la posam al front. Molts es penjen l'etiqueta de la cultura, però no en són practicants, ni molt manco creients.

Creure és important. Jo crec en la cultura, la visc i la patesc, i em dol quan aquesta no es pren seriosament. M'han educat creient en la cultura, com a eina cabdal per a l'evolució d'una societat, i la nostra no és tan diferent a la resta.

Mallorca és bressol de grans creadors. Mallorca ha de creure en la cultura com a eina de distinció. La nostra illa ha estat brou de cultiu d'iniciatives de gran qualitat cultural que ens han distingit. Una petita illa, sa Roqueta, en deim, ha mostrat la seva grandesa gràcies en gran part a la cultura.

Els festivals de jazz de Palma; Selvas Rock; els festivals de jazz de sa Pobla; els festivals de titelles que es duïen a terme a la ciutat; obres per tot el món, signades amb noms i cognoms d'autors mallorquins, encapçalant cartells de prestigi, que a banda de passejar dignament i noblement el nom de Mallorca arreu varen aconseguir posar les mirades foranes en aquesta illa que sura en la Mediterrània i que fou tot un referent.

Avui la meua mirada és d'il·lusió i d'optimisme. Sé, perquè Palma, Mallorca, ja ho ha viscut, que som capaços de generar iniciatives dins els paràmetres de l'exigència, de l'excel·lència i la qualitat. No és un simple déjà vu. I no estic, en cap cas, fent apologia d'un passat que no torn. La cultura és una de les nostres millors cartes de presentació i, si algú ho posa en dubte, li deman que torni a mirar.

No hem de tenir por a posar la mirada en el passat, si ens ha d'ajudar a dibuixar el nostre futur. Hem de mirar i escoltar més els nostres creadors, aquells que han brodat, amb molt d'esforç, trajectòries coherents gràcies al respecte fonamental pels seus oficis, i que signen obres de gran qualitat i excel·lència. Ells són eines cabdals per a representar-nos i construir una imatge de Mallorca que vessi prestigi arreu.

Hem passat moltes crisis. Una mala crisi que patim en el

món de la cultura, i que no atenem com pertoca, és la crisi del valor, del coneixement, del saber distingir el que és bo i el que és dolent, el que ens pot representar i el que més val que no ens representi. Un cop fet el diagnòstic sols ens queda posar-hi remei. Amb valentia, autocrítica, coherència, cura, il·lusió i voluntat ho superarem.

La bona pintura, la bona escultura, la bona música, la bona fotografia, la bona literatura, la bona poesia, el bon teatre... no ens han de ser estranys, han de ser el nostre principal estímul, mirall i reclam per a ser un referent més enllà de la mar que ens envolta.

M'agradaria que la cultura deixàs de ser una etiqueta més. M'agradaria que deixàs de ser, simplement, una etiqueta. M'encantaria que deixàs de ser bandera de comicis, i que fos valorada, significada, en el teixit polític i social de la nostra ciutat, de Mallorca.

La cultura, com l'educació, s'han de dignificar. Són elements diferenciadors, i alhora ponts unificadors amb la resta del món. La globalització fa que el món torni cada cop més petit i, la grandesa de les persones, la fan l'educació i la cultura que atresoren i professen.

La combinació entre coneixement i ànima, equilibrada, ens ha de marcar el camí. Vivim uns moments en què valoram la immediatesa, l'etiquetatge més absurd, en detriment de la qualitat, en detriment de l'ànima, en detriment del coneixement, en detriment de l'educació i la cultura.

La mirada reflexiva és més necessària que mai, sobretot en

temps de confusió. Us estic parlant de créixer, de fer-nos grans, d'aprendre dels èxits, dels fracassos, dels encerts i dels errors.

Fins fa molt poc parlàvem que “el món està canviant”; avui el món ja ha canviat. Hem de canviar amb aquest amb il·lusió i optimisme. En un acte de valentia, hem de valorar el que hem tingut, gaudir del que tenim i conrear el que tindrem. Mallorca, només n’hi ha una; aquesta, la nostra.

Per a acabar permeteu-me que comparteixi la riquesa que suposa tenir, sempre al costat, les meves famílies, a qui vull dedicar la darrera mirada d’aquest pregó: la família que he creat amb en Fonso i na Lia, la nostra filla, a qui mai deixarem d’educar en el respecte i l’amor per la cultura; la petita gran família que m’ha estat concedida, molt especialment els padrins joves, n’Elvira i en Bernat; La família que he triat, els bons amics, amb la il·lusió del fillol que està en camí. I la família que m’ha triat, el 6a, que em permet anar polint el que inicià mon pare, amb gran passió.

Gràcies a l’art, que ha omplert, omple i omplirà la meva existència. Als excepcionals creadors, els qui hi sou i els qui ja no hi són, que amb amistat m’ajudau a créixer cada dia (sabeu qui sou, i esper que no us molesti que no us esmenti, en una pobra estratègia per a no oblidar-me de ningú).

Gràcies a tots els presents per deixar-me mirar, i compartir la meva mirada, en un dia tan assenyalat per a Mallorca i especialment per a la nostra ciutat.

Us convid a mirar, per molts d’anys.